

พิธีเปิดห้องสมุดประชาชน

“เฉลิมราชกุมารี”

อำเภอเสนา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วันที่ 2 สิงหาคม 2542

ร่วมกันทำให้ชาติน่าอยู่และก้าวหน้าได้
let's join in making a liberate world

นิรันดร์.

หนังสือนี้	มีมากมาย	หลายชนิด
นำดองลิต	เรียงวัน	ขึ้นเสดใส
ให้ความรู้	สำเร็จ	บันเทิงใจ
อันดีใจไฟ	ใจสมาน	อ่านทุกอัน
มีวิชา	หลายอย่าง	ต่างจำพวก
อันละเอียด	คนได้	ให้สุขสันต์
วิชาการ	ธรรมา	สารพัน
ข้อข้อ	อันอ่านได้	ไม่เบื่อเลย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
พระราชนิพนธ์เรื่อง 'อันชอบหนังสือ'

คำนำ

เนื่องในวโรกาสมหามงคลสมัย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในวันจันทร์ที่ 2 เดือนสิงหาคม พุทธศักราช 2542 นับเป็นพระมหากุณานิคุณหาที่สุดมิดได้ ยิ่งความปิติชื่นชมโสมนัสแก่พสกนิกรชาวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นล้นพ้น

คณะผู้จัดทำหนังสือที่ระลึก พิธีเปิดห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้รวบรวมพระราชประวัติ พระปรีชาสามารถ พระราชกรณียกิจ ตลอดจนพระราชนิพนธ์บางส่วนของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเป็นอภินันทนาการและอนุสรณ์รำลึกถึงวันมหาปิติสำหรับพสกนิกรชาวไทยทั้งมวล คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้มีประโยชน์บ้างตามสมควร

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
พระราชประวัติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	1
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ กับงานการศึกษาออกโรงเรียน	4
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ กับห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”	8
ห้องสมุดในทัศนะของข้าพเจ้า	10
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ กับบทบาทของการเป็นพระอาจารย์ของปวงชนชาวไทย	11
พึงพระบารมีสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีสู่ทิศทางใหม่ การพัฒนาที่ยั่งยืน	12
โครงการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”	13
ประวัติห้องสมุดประชาชนอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	17
อดีตสู่.. ปัจจุบันอำเภอเสนา	19
ชุมชนสากลี	31
หลวงพ่อบาน	39
สานตระกร้าที่หัวเวียง	41
ก๋วยเตี๋ยวเรือเจ้าเจ็ด	43
กว่าจะเป็นห้องสมุดประชาชน”เฉลิมราชกุมารี”	45

พระราชประวัติ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

สยามบรมราชกุมารี

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชสมภพเมื่อวันเสาร์ที่ 2 เมษายน 2498 ตรงกับปีมะแม ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต โดยมีศาสตราจารย์ นายแพทย์ หม่อมหลวงเกษตร สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ถวายการประสูติ เป็นพระราชธิดาองค์ที่ 3 ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ โดยสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ประทานพระนามว่า “สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุธา กิติวรมานาดุลโสภาคย์” เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2520 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสถาปนาสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุธาฯ ให้ดำรงพระอิสริยยศ และพระอิสริยยศศักดิ์ เป็น “สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี”

ปีการศึกษา 2501 ทรงเริ่มการศึกษา ณ โรงเรียนจิตรลดา

ปีการศึกษา 2510 ทรงสอบชั้นประโยคประถมศึกษาตอนปลาย ได้เป็นที่หนึ่งของประเทศ

ปีการศึกษา 2515 ทรงสอบชั้นประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย (แผนกศิลปะ) ได้เป็นที่หนึ่งของประเทศ

ปีการศึกษา 2519 ได้รับพระราชทานปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับ 1 สาขาวิชาประวัติศาสตร์และทรงได้รับรางวัลเหรียญทองในฐานะที่ทรงสอบได้ที่หนึ่งของแผนก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2522 ได้รับพระราชทานปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษา
ตะวันออก คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2524 ได้รับพระราชทานปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษา
ตะวันออก คณะบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2529 ได้รับพระราชทานปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา
ศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

พระองค์ทรงเป็นนักวิชาการมีพระวิริยะอุตสาหะ
แสวงหาความรู้เพิ่มเติมในหลายสาขาวิชา ทรงร่วม
ประชุมทางวิชาการ ทั้งในระดับประเทศและนานา
ประเทศ ได้ทรงใช้ความรู้เหล่านั้น เพื่อดำเนินการ
พัฒนาต่างๆตามพระราชประสงค์ ในพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินี
นาถ พระบรมราชชนนี ด้วยเหตุนี้ มหาวิทยาลัยทุก
แห่งในประเทศไทยและในต่างประเทศหลายแห่ง ได้
ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาดุสิตบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ใน

สาขาวิชาที่ทรงเกี่ยวข้อง นอกจากนี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้ทรงสังเกตทรงได้ถามทรง
ศึกษาหาความรู้ และทรงศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม ด้วยพระปรีชาสามารถหลักแหลม
ยิ่งทรงเจริญวัยก็ยิ่งปฏิบัติพระองค์เยี่ยงนักปราชญ์ ผู้แสวงหาความรู้เพิ่มเติมเป็นนิจด้วยวิธี 4
ประการตามโบราณวิธี คือ สุ จิ ปุ ลิ ทรงหาความรู้ด้วยพระองค์เองด้วย การอ่าน การฟัง
การคิดใคร่ครวญ ได้ถาม จดบันทึกและเขียนเรื่องราว ซึ่งจะเห็นได้จากพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับ
การเสด็จเยือนนานาประเทศหลายเรื่อง ก่อนเสด็จพระราชดำเนินประเทศใดจะทรงศึกษาเกี่ยว
กับประเทศนั้นก่อนเมื่อเสด็จพระราชดำเนินกลับแล้ว จะทรงพระราชนิพนธ์การเสด็จเยือน
ประเทศนั้น พระราชทานเป็นความรู้ในเรื่องที่ทรงพบเห็นมา ให้ผู้อื่นทราบต่อไป

พระองค์มีพระราชภาระหน้าที่หลายประการทรงดำรงตำแหน่งอุปนายกสภาการศึกษา
ประธานมูลนิธิสหายใจไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ประธานมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาท
สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ราชเลขานุการส่วนพระองค์ใน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทานมูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ประทานคณะกรรมการอำนวยการบูรณปฏิสังขรณ์ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม และพระบรมมหาราชวัง ที่ปรึกษาโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรับราชการตำแหน่งศาสตราจารย์ (ผู้อำนวยการกองวิชาประวัติศาสตร์) ส่วนการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าฯ และเป็นพระอาจารย์บรรยายพิเศษของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทางราชการได้ทูลเกล้าฯ ถวายพระยศในราชการทหารเป็นพลเอกแห่งกองทัพบก พลเรือเอกแห่งกองทัพเรือ และพลอากาศเอกแห่งกองทัพอากาศ นอกเหนือไปจากพระราชภาระหน้าที่โดยตำแหน่งแล้วยังมีพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับสิ่งที่สนพระทัยอีกหลายประการ เช่น ในด้านการพัฒนาประเทศ ด้านการศึกษาของประชาชนทั่วไป การศึกษาของผู้ไร้โอกาสและคนพิการ การเกษตร การชลประทาน การสาธารณสุขและการอนามัย การพัฒนาอาชีพของประชาชนทั้งในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม หัตถกรรม การใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสารและโทรคมนาคมเพื่อใช้ในการศึกษาทางภูมิศาสตร์โบราณคดีและเพื่อพัฒนาการเกษตร

ในด้านศิลปวัฒนธรรมไทย ทรงสนพระทัย และทรงประกอบพระราชกรณียกิจ ในด้านทัศนศิลป์ จิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม ในด้านนาฏศิลป์โดยเฉพาะด้านการดนตรีไทยนั้น ทรงพระปรีชาสามารถขับร้อง ทรงพระราชนิพนธ์เพลงและทรงบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีได้หลายประเภท นอกจากนั้นยังทรงเชี่ยวชาญด้านโบราณคดี ประวัติศาสตร์ วรรณคดีไทยและภาษาไทย ทรงร่วมประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับเรื่องนี้หลายครั้ง

ในสวนพระองค์ โปรดการวาดภาพและการปั้น โปรดการขับร้องเพลงไทยและทรงดนตรีไทย ทรงพระราชนิพนธ์วรรณกรรม ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ทั้งเรื่องราวสารคดีการเสด็จพระราชดำเนินต่างประเทศ เรื่องสั้น เรื่องสำหรับเด็ก บทอวยพร คำฉันท์สดุดีใช้ในพระราชพิธี ทรงพระราชนิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และภาษาบาลีอีกด้วย

ในปี พ.ศ. 2528 รัฐบาลไทยได้ประกาศให้ วันที่ 2 เมษายน ซึ่งเป็นศุภวาระคล้ายวันพระราชสมภพ เป็นวันอนุรักษ์มรดกไทยและต่อมาในปี พ.ศ. 2531 รัฐบาลได้น้อมเกล้าถวายพระราชสมัญญา “เอกอัครราชูปถัมภกมรดกวัฒนธรรมไทย” แต่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีด้วยสำนักในพระมหากษัตริย์คุณทางด้านอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมไทย และเป็นการเฉลิมพระเกียรติแต่พระองค์ด้วย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ กับ งานการศึกษานอกโรงเรียน

เรียบเรียงโดย พุณทรัพย์ ชาติวงศ์
อดิศักดิ์ ชูวาธิวัฒน์

เมื่อกล่าวคำว่า “เจ้าฟ้านักวิชาการ” ประชาชนไทยทั่วไปล้วนเข้าใจได้ตรงกันว่า เป็นสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อันเนื่องมาจากพระจริยาวัตรที่ทุกคนได้เห็นได้ทราบมาโดยตลอด ทั้งจากทางสื่อต่างๆและที่ได้ประสบด้วยตนเองภาพที่ปรากฏคือทรงสนพระทัยในสิ่งต่างๆ อย่างจริงจัง ทรงซักถาม และบันทึกลงในสมุดประจำพระองค์ ตามคุณสมบัติของนักวิชาการผู้มีหัวใจนักปราชญ์ คือ สุ จิ ปุ ลิ นั่นคือสิ่งที่ประชาชนได้ทราบในปัจจุบัน หากสืบกลับไปถึงในอดีตสมัยแล้ว ทุกคนจะไม่สงสัยอีกเลย

“เมื่อทรงพระเยาว์ สมเด็จพระยาฯ ทรงเรียกอย่างเอ็นดูว่า “สลาตัน” เพราะไม่ค่อยจะอยู่นิ่งชอบวิ่งไปวิ่งมาอย่างรวดเร็วอยู่เสมอ ครั้นทรงเจริญวัยขึ้น อ่านหนังสือออกแล้ว ก็ทรงรักการอ่านเป็นอย่างยิ่งจนใครๆ ในวังก็ถวายพระนามพระองค์ท่านว่า “หนอนหนังสือ” สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถรับสั่งว่า “ลูกสิรินธรเขาชอบอ่านหนังสือ บรรดาหนังสือหน้าตาต่างๆ ที่เรามีเขาจะอ่านหมด” แสดงว่าทรงเป็นผู้มีพลังอย่างยิ่งทั้งทางพระวรกาย และทางการค้นคว้าหาความรู้ แม้ว่า จะศึกษาตามระบบโรงเรียนอยู่แล้ว ก็ไม่เคยที่จะหยุดค้นคว้าด้วยตนเองตลอดเวลา

การใฝ่พระทัยในการศึกษาของพระองค์นั้น ไม่เฉพาะที่ทรงสำเร็จการศึกษาได้ปริญญาเอกเท่านั้น ทรงดำริถึงการศึกษาของประชาชนทั้งชาติว่า ต้องเปิดโอกาสให้กับทุกคนโดยเฉพาะในชนบทที่ห่างไกล และทรงห่วงใยเยาวชนของชาติด้านการอ่าน ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ดังที่พระองค์ทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับสารานุกรม ดังลายพระหัตถ์ ที่ปรากฏนี้

ความเห็นเกี่ยวกับสารานุกรม

๒. เห็นว่าควรใช้สารานุกรมเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาไม่จัดเนื้อหา: สม-

๑.๑. ประเภทสมมติพระเจ้าอยู่หัวไม่โปรดเกล้าฯ ให้แยกบทความ

๑.๒. เนื้อหาอ่านนอกเวลา เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาของห้องสมุด

บทความใน สารานุกรม มีลักษณะเป็นหนังสืออ้างอิง

๓. ควรใช้สารานุกรมให้เป็นประโยชน์ ควรวิเคราะห์หลักสูตร ทุกๆ ข้อว่า มีข้อไหนที่ตรงกับบทความสารานุกรมตอนไหน และนั่นคงจะรักวิชา สามารถใช้สารานุกรม เป็นหนังสืออ้างอิง (reference book) ค้นหากำหนดบทความที่เพิ่มเติมความรู้ได้

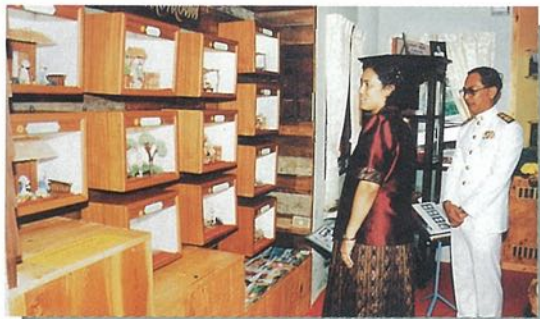
๓. ควรเผยแพร่การใช้สารานุกรม น่าจะอาศัย สำนักพิมพ์ของ กอ.ก.ส.ป.ช. กรมสามัญศึกษา กศน. อธิการราชภัฏวชิรเวศน์ และขอให้ไปเผยแพร่ ใช้สารานุกรม เวลาไป นิตยสาร กศน.

ลายพระหัตถ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงมีพระดำริเกี่ยวกับงานการศึกษาออกโรงเรียนด้านสารานุกรมว่า พระองค์ท่านทรงมีความเป็นห่วงใยเยาวชน ในการใช้สารานุกรมให้เป็นประโยชน์ ซึ่งกรมการศึกษาออกโรงเรียนได้น้อมเกล้าฯ ถวายสนองพระราชดำริโดยได้กำหนดกรอบและจุดเน้นการดำเนินงานการศึกษาออกโรงเรียน ประจำปีงบประมาณ 2543 แล้ว และจะเห็นได้จากพระราชนิพนธ์ต่างๆ ที่พระองค์ทรงนิพนธ์ไว้หลายเล่มว่า พระองค์ท่านทรงสนพระทัยงานการศึกษาออกโรงเรียนมากเพียงใด ตั้งแต่พระองค์ท่านทรงพระเยาว์ ดังที่พระองค์ท่านได้ทรงนิพนธ์ไว้ในหนังสือสมเด็จพระเจ้าแม่กับการศึกษาความว่า "ในสมัยที่ข้าพเจ้ายังเล็กๆ (คือเมื่อสามสิบกว่าปีมาแล้ว) ไม่เคยได้ยินใครพูดถึงการศึกษาออกโรงเรียน กรมการศึกษาออกโรงเรียนก็ยังไม่ได้ตั้งขึ้น ตามความเข้าใจของข้าพเจ้าในเวลานั้น การศึกษาผู้ใหญ่คือ การที่คนโตแล้วทำงานแล้ว ใช้เวลาว่างเวลาทำงานไปเรียนตามโรงเรียนและสอบได้ระดับต่างๆ โตขึ้นได้เห็นงานของกระทรวงศึกษาธิการ จึงเข้าใจว่าสิ่งที่สมเด็จพระเจ้าแม่ทรงทำนั้น เป็นงานที่อยู่ในขอบข่ายงานของกรมการศึกษาออกโรงเรียน

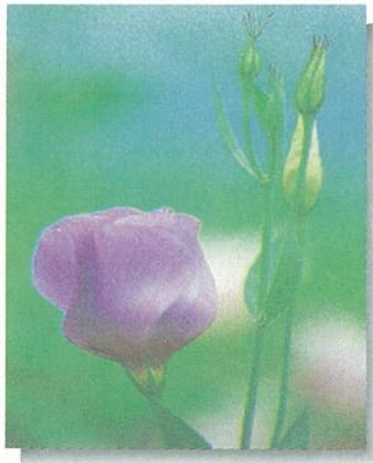
ส่วนหนึ่งดังที่กล่าวมาแล้วว่า สมเด็จพระนางฯ ทรงสนับสนุนการศึกษาของเยาวชนของชาติมาก พระราชทานทุนการศึกษาให้นักเรียนทุก ๆ ระดับ ทรงมุ่งหวังให้คนไทยมีการศึกษามากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ตั้งแต่ข้าพเจ้าอายุเพียง 10 ปีเศษกระมัง ได้ยินแต่สมเด็จพระนางฯ ปรารภให้ฟังว่า คนบางคนได้เข้าโรงเรียนแล้วเรียนหนังสือ แต่เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับ ออกจากโรงเรียนมานานแล้ว ไม่มีโอกาสอ่านหนังสือ ก็อาจจะลืมได้ ที่ได้เห็นจำได้ติดตา คือ เวลาไปหัวหินขณะที่พวกเราเด็กๆ ไปเล่นทราย เก็บหอย สมเด็จพระนางฯ กับพวกผู้ใหญ่ที่ตามเสด็จจะช่วยกันสอนชาวบ้านและแวกนั้นที่มานั่งเฝ้าให้อ่านหนังสือ คนไหนตั้งใจเรียนดีได้รับพระราชทานรางวัลด้วย ทรงเลือกซื้อหนังสือที่ใช้สอนด้วยพระองค์เอง ข้าพเจ้าจำไม่ได้แล้วว่ามีเรื่องอะไรบ้าง ดูเหมือนจะมีพุทธประวัติที่เขาทำเป็นหนังสือภาพ”

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กับเด็กในชนบทที่ห่างไกล ไปเยี่ยมโรงเรียนในการตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เห็นภาวะการขาดอาหารกลางวันของนักเรียน จึงทรงสนับสนุนให้มีการจัดอาหารกลางวันแก่เด็กนักเรียนยากจน พร้อมกับการจัดหาหนังสือแบบเรียน และหนังสืออื่นๆ เพื่อสนับสนุนการอ่านของนักเรียนในห้องสมุดโรงเรียน ดังที่พระองค์ท่านได้ทรงพระนิพนธ์ในหนังสือสัปดาห์สบายๆ ใกล้เคียงหาความตอนหนึ่งว่า “เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2535 กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดน 144 ได้ตั้งฐานปฏิบัติการได้เห็นว่ามีเด็ก ๆ หมู่บ้านโป่งลึกและบ้านบางกลอยไม่มีโรงเรียนจะเรียน จึงประสานงานกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดราชบุรี เข้าไปตั้งศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียน มีข้าราชการตำรวจ จากหมวดตำรวจตระเวนชายแดน 1443 มาเป็นครูประจำนายหนึ่ง อีกคนผลัดเปลี่ยนกันมาทุก 3 เดือน

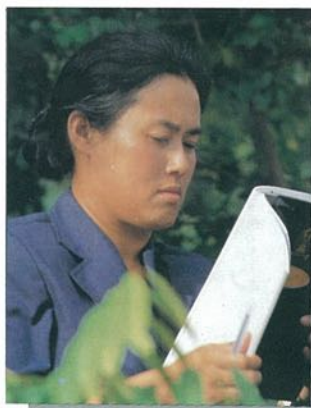
และมีลูกจ้างอุทยานมาช่วยสอนอีกนายหนึ่ง รับเด็กก่อนวัยเรียน และประถมศึกษา ปีที่ 1 เริ่มสอนเดือน มกราคม 2536 ครั้นสิ้นปีการศึกษาใช้ข้อสอบสำนักงานการประถมศึกษาแห่งกระจันมาสอบนักเรียน ปรากฏว่านักเรียนสามารถสอบเลื่อนชั้นประถม 2 ได้ 16 คนใน 20 คน ต่อมาวันที่ 12 สิงหาคม 2536 เปิดหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ สอน 18.00 - 21.00 น. มีนักศึกษาชาย 20 คน หญิง 12 คน สอบประถมศึกษาปีที่ 4 ได้ 21 คน ชาย 11 คน หญิง 10 คน ขณะนี้กำลังดำเนินการขอตั้งเป็นโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ที่มีโครงการอาหารกลางวัน เลี้ยงเด็กได้ ทั้ง 5 วัน มีแปลงสวนครัว และผู้ว่าฯ เอาหมูหมุยมาให้อาหาร 2 ตัว หัวหน้าอุทยานมีโครงการปรับปรุงที่ดินให้ทำกินได้พอเพียง ที่บนภูเขาให้ปลูกป่า เนื้อที่มีไม่มากนัก จึงมีแนวคิด ให้ปลูกพริกเป็นอาชีพหลักและให้ทำหัตถกรรมเพื่อเป็นรายได้ มีอาสาสมัครชาวอเมริกันมาช่วยสอนเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่ให้ใช้สารพิษให้รักษาวัฒนธรรมของเผ่าไว้ ที่จริงแล้ว คนที่อาศัยอยู่แถวนี้ยังมีปัญหาอีกหลายอย่างคือ ปลูกข้าวไม่พอกิน ทำให้การโภชนาการบกพร่อง ป่วยเป็นโรคต่าง ๆ ที่สำคัญและแก้ไขยากได้แก่ มาลาเรีย”

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ กับ ห้องสมุดประชาชน 'เฉลิมราชกุมารี'

พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ในหนังสือ สืบดาหส์บายๆ ใกล้เคียงชายหาด กล่าวถึงพระราชกรณียกิจเสด็จเปิดห้องสมุดประชาชนเฉลิมราชกุมารี อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างละเอียดว่าห้องสมุดแห่งนี้เป็นแห่งที่ 46 ที่ข้าพเจ้าไปเปิดดูเหมือนยังมีอีกหลายแห่งที่พร้อมจะให้ไปเปิดเมื่อข้าพเจ้าจะอายุครบ 3 รอบ กรมการศึกษานอกโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการ มีความเห็นว่าอยากจะทำห้องสมุดประชาชนระดับอำเภอ แต่จะทำให้มีรูปแบบเดียวกันให้สวยงาม จะเลือกสร้างในที่ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นหรือคนอื่น ๆ จะร่วมมือบริจาคสมทบนอกจากหนังสือแล้วจะมีสื่อการศึกษาอื่น ๆ เช่น โสตทัศนูปกรณ์ ของเล่นเด็กในมุมเด็ก ข้าพเจ้าเห็นว่าที่ตั้งของห้องสมุดควรอยู่ใกล้ชุมชน จึงจะคุ้มที่มีสิ่งของต่างๆ ที่ราคาสูง อีกประการหนึ่งควรจะมีหนังสือหรือเอกสารที่เป็นประวัติของท้องถิ่น และข้อมูลท้องถิ่นที่ได้จากการสัมภาษณ์ สำหรับเมืองไทย หอจดหมายเหตุท้องถิ่นเป็นไปได้ยาก ข้อมูลท้องถิ่นที่ห้องสมุดประชาชนของเราจึงมีแต่แค่ข้อมูลการปกครอง และวัฒนธรรมที่พิมพ์ใส่แฟ้มไว้ เอกสารชั้นต้นไม่มีอีกอย่างที่ได้ก็คือการจัดนิทรรศการแนะนำให้คนที่มาารู้ถึงความสำคัญของจังหวัด

ห้องสมุดแห่งนี้เปิดทำการมาได้ร่วมปีแล้ว (ข้าพเจ้าเพิ่งมีเวลาเปิดเป็นทางการ) มีหนังสืออยู่ราว 10,000 เล่ม มีทั้งหนังสือที่ซื้อมาใหม่ มีคนบริจาค และหนังสือเก่าเมื่อห้องสมุดประชาชนอยู่ที่บนที่ทำการอำเภอ มีสมาชิกพันกว่าคน ภาพเขียนในสวนที่เป็นมุมเด็กและแผนที่จังหวัดเป็นฝีมือคนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนจังหวัดประจวบฯ ในห้องนิทรรศการมีประวัติจังหวัดประจวบฯ สถานที่เที่ยวในจังหวัด นิทานพื้นบ้าน เรื่องตามองสาย มีตุ๊กตาปั้นด้วยขมปังประกอบเรื่องเล่า ผู้อำนวยการศึกษานอกโรงเรียนของจังหวัดบอกว่าคนปั้นเป็นคนแซ่พิการ แต่สามารถปั้นได้ ฝีมือดีมาก นอกจากนั้นมีของดีเมืองบางสะพาน การร่อนทอง (ปัจจุบันนี้น้อยแล้ว) เรื่องโรงงานผลิตเหล็กแผ่นของบริษัท SSI ที่มาตั้งที่อำเภอบางสะพาน โรงงานนี้สร้างขึ้น เพื่อผลิตสินค้าทดแทนการนำเข้า ผู้อำนวยการศึกษานอกโรงเรียนบอกว่า นักศึกษาของการศึกษานอกโรงเรียนได้มาทำงานที่บริษัทนี้หลายคน ห้องวิทยาศาสตร์แสดงเรื่องดาราศาสตร์และเรื่องการเกิดสุริยุปราคาที่น่าทึ่งเป็นหลัก มีอุปกรณ์วิทยาศาสตร์อื่น ๆ อยู่บ้าง

ห้องสมุดในทัศนะของข้าพเจ้า

ความรู้ของมนุษย์เป็นมรดกตกทอดกันมาตั้งแต่ครั้งโบราณ เมื่อมีการประดิษฐ์คิดค้นตัวอักษรขึ้นผู้มีความรู้ก็ได้บันทึกความรู้ของตน สิ่งที่ค้นพบเป็นจารึกหรือเป็นหนังสือ ทำให้บุคคลอื่นในสมัยเดียวกันหรืออนุชนรุ่นหลังได้มีโอกาสศึกษา ทราบเรื่องนั้นๆ และได้ใช้ความรู้เก่าๆ เป็นพื้นฐานที่จะหาประสบการณ์คิดค้นสิ่งใหม่ๆ ที่เป็นความก้าวหน้าเป็นความเจริญสืบต่อไป

ห้องสมุดเป็นสถานที่เก็บเอกสารต่างๆ อันเป็นแหล่งความรู้ดังกล่าวแล้ว จึงเรียกได้ว่าความรู้เป็นผู้ชี้แนะให้เราแก้ปัญหาวิเคราะห์หิวจรรย์ ให้รู้สิ่งที่ควรรู้อันชอบธรรมด้วยเหตุผลได้

ข้าพเจ้าอยากให้เรามีห้องสมุดที่ดี มีหนังสือครบทุกประเภทสำหรับประชาชน หนังสือประเภทที่ข้าพเจ้าคิดว่าสำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง คือ หนังสือสำหรับเด็ก วัยเด็กเป็นวัยเรียนรู้ เด็กๆ ส่วนใหญ่สนใจที่ทราบเรื่องราวต่างๆ แปลกๆ ใหม่ๆ อยู่แล้ว ถ้าเรามีหนังสือที่มีคุณค่าทั้งเนื้อหาและรูปภาพให้เขาอ่านให้ความรู้และความบันเทิง เด็กๆ จะได้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ที่รอบรู้ มีธรรมะประจำใจมีความรักบ้านเมืองมีความต้องการปรารถนาจะทำแต่ประโยชน์ที่สมควร

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
กับบทบาทของ
การเป็นพระอาจารย์ของปวงชนชาวไทย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงเป็นครูโดยอาชีพ คือ ทรงเป็นพระอาจารย์ในโรงเรียน นายร้อยพระจุลจอมเกล้า และเป็นพระอาจารย์พิเศษของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ซึ่งโดยแท้จริงแล้ว ทรงมีวิถึญาณครูมาโดยตลอด จากการที่ทรงพระราชนิพนธ์หนังสือต่างๆ ตั้งแต่สมัยที่เป็นนักเรียน ระหว่างเป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แม้กระทั่งเมื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก ได้ทรงถ่ายทอดความรู้ต่างๆ เป็นหนังสือสารคดีที่ให้ความรู้กับประชาชนคนไทยโดยเป็นครูแบบนอกโรงเรียน จะเป็นเพราะทรงมีความเชื่อว่า มนุษย์ทั้งหลายล้วนมีคุณสมบัติในการพัฒนาตนเองตราบเท่าที่จะมีโอกาส โดยเฉพาะการได้ศึกษาจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งประสบการณ์ตรงและเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น จึงทรงสร้างโอกาสในการเรียนรู้จากการค้นคว้าของพระองค์รวมกับประสบการณ์ที่ทรงได้รับในการเสด็จไปที่ต่างๆ ทั่วโลก

จากนักอ่านผู้เปี่ยมไปด้วยพลังความรู้ นอกจากพระนิพนธ์ต่างๆ แล้ว จริยวัตรของพระองค์ที่ปรากฏให้พสกนิกรได้เห็นในโทรทัศน์เป็นภาพของนักการศึกษาที่ยิ่งใหญ่ แท้จริงคือ แม่พิมพ์ที่เป็นแบบอย่างที่ดียิ่งให้กับประชาชนทุกคนให้ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษาเช่นพระองค์ จะเห็นได้ว่าทรงเป็นครูของการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างแท้จริง จึงไม่เป็นการแปลก ที่กระทรวงศึกษาธิการได้ขอพระราชทานนาม ห้องสมุดเฉลิมราชกุมารี เพื่อเป็นสิริมงคลและเป็นสิ่งจูงใจให้กับประชาชนได้หันมาศึกษาด้วยตนเองในแหล่งความรู้ใกล้บ้าน สมกับที่พระนิพนธ์เรื่อง “ห้องสมุดในทัศนะของข้าพเจ้า ว่า ห้องสมุดเป็นสถานที่เก็บเอกสารต่างๆ อันเป็นแหล่งความรู้ดังกล่าวแล้ว จึงเรียกได้ว่าเป็นครู เป็นผู้ชี้แนะเราให้มีปัญญา” ขอปณิธานอันยิ่งใหญ่ของพระองค์ผู้เป็นครูของการศึกษาตามอัธยาศัย ได้เป็นหลักชัยให้กับการศึกษาของประชาชนคนไทย ผู้จะได้รับโอกาส ที่ทรงประทานมา

โครงการห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี"

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยส่วนพระองค์ทรงโปรดปรานการอ่านหนังสือและทรงปรารถนาเห็นพสกนิกรของพระองค์ รักการอ่านหนังสือเป็นอย่างมาก เพราะพระองค์ทรงเห็นว่า หนังสือเป็นที่มาของแหล่งความรู้ วิทยาการทุกด้าน และทุกคนสามารถแสวงหาได้ง่าย และประหยัดอีกด้วย ดังพระราชดำรัสที่ทรงตรัสและทรงพระนิพนธ์ไว้ดังนี้

“หนังสือเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้ต่าง ๆ นักปราชญ์ในสมัยโบราณได้ใช้หนังสือบันทึกความรู้และความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ไว้เป็นสมบัติตกทอดมาถึงสมัยปัจจุบันเป็นอันมากเช่นกฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เป็นต้น เพราะความรู้ของคนในสมัยโบราณนั้นเกิดขึ้นจากการสังเกตเขาเหล่านั้นได้สังเกตความเป็นไปของโลก และจดจำข้อความต่าง ๆ ในแง่ความคิดเห็นของเขาไว้ คนสมัยต่อมาได้อ่านข้อความเหล่านี้จะติดตามค้นคว้าเพิ่มเติมทำให้ความรู้ของมนุษย์กว้างขวางยิ่งขึ้น” และทรงมีพระราชปรารภว่า “ข้าพเจ้าอยากให้เรา มีห้องสมุดที่ดี มีหนังสือครบทุกประเภทสำหรับประชาชนหนังสือที่ข้าพเจ้าคิดว่าสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งคือหนังสือสำหรับเด็ก วัยเด็กเป็นวัยเรียนรู้ เด็ก ๆ ส่วนใหญ่จะสนใจเรื่องราวต่าง ๆ แปลก ๆ ใหม่ ๆ อยู่แล้ว ถ้าเรามีหนังสือที่มีคุณค่าทั้งเนื้อหาและรูปภาพให้เขาอ่าน ให้ความรู้และความบันเทิง เด็ก ๆ จะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ที่รอบรู้ มีธรรมะประจำใจ มีความรักบ้านเมืองมีความต้องการปรารถนาจะทำแต่ประโยชน์ที่สมควร” เพื่อสนองพระราชปณิธานดังกล่าว กรมการศึกษานอกโรงเรียนในฐานะที่รับผิดชอบในการจัดตั้งพัฒนาปรับปรุงห้องสมุดประชาชนจังหวัด และอำเภอทั่วประเทศ จึงได้พยายามออกแบบ และจัดห้องสมุดตามแนวพระราชดำริ โดยจัดโครงการ

ห้องสมุดประชาชน“เฉลิมราชกุมารี” ขึ้นในวโรกาสที่ทรงมีพระชนมายุ ครบ 3 รอบนักษัตร ประจวบกับเป็นปีสากลแห่งการรู้หนังสือ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ประชาชนทั้งในเมืองและชนบท โดยมีข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน ในแต่ละพื้นที่ร่วมกันบริจาคทุน เพื่อการก่อสร้างห้องสมุดดังกล่าว ซึ่งในปัจจุบันสามารถดำเนินการก่อสร้างได้แล้วถึง 75 แห่ง และยังคงมีผู้มีจิตศรัทธาให้การสนับสนุนในการสร้างอย่างต่อเนื่อง นับเป็นห้องสมุดที่ทันสมัยมีหนังสือและสื่อานาประเภท โดยเฉพาะที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน โดยแบ่งสรรประโยชน์การใช้งานเป็นห้องอ่านหนังสือทั่วไป ศูนย์บริการข้อมูลท้องถิ่น มุมวรรณกรรมพื้นบ้าน มุมธรรมะ มุมบริการแนะแนว ห้องเด็ก และครอบครัว ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องอเนกประสงค์ ห้องเฉลิมพระเกียรติที่เป็นห้องสำคัญของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่นำเสนอพระราชประวัติพระปรีชาญาณและพระมหากรุณาธิคุณที่สถาบันพระมหากษัตริย์มีต่อประชาชนชาวไทย

นอกจากนั้น พระองค์ยังทรงพระราชทานหนังสือที่มีคุณค่าให้แก่ห้องสมุดแต่ละแห่งเสมอ ทรงพระราชทานอนุญาต ให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนนำพระบรมฉายาลักษณ์ของพระองค์ และข้อความประโยคหนึ่งว่า“ข้าพเจ้าเป็นผู้หนึ่งซึ่งใช้ห้องสมุดอยู่เป็นนิจ” จัดทำเป็นภาพโปสเตอร์ขนาดใหญ่แจกจ่ายไปตามห้องสมุดและโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อใช้ในการจูงใจเด็กและเยาวชนไทยให้พยายามหาโอกาส ใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งความรู้ ดังเช่นที่พระองค์ทรงถือปฏิบัติอยู่เป็นกิจวัตร พระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อการพัฒนาห้องสมุดประชาชน มิเพียงแต่ทรงเสนอแนะวิธีการจัดห้องสมุดที่เหมาะสมหรือทรงรับไว้เป็นโครงการในพระราชอุปถัมภ์เท่านั้น ยังทรงเสด็จพระราชดำเนินแวะเยี่ยมห้องสมุดเพื่อพระราชทานหนังสือและขวัญกำลังใจให้แก่บรรณารักษ์ ในวโรกาสทรงแปรพระราชฐานหรือทรงเสด็จผ่านเสมอและพระองค์ทรงรับเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ด้วยพระองค์เองทุกแห่ง นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณแก่กรมการศึกษานอกโรงเรียนและประชาชนชาวไทยที่สำคัญยิ่ง

เพื่อสนองพระราชปณิธานดังกล่าว กรมการศึกษานอกโรงเรียนในฐานะที่รับผิดชอบในการจัดตั้งและพัฒนาห้องสมุดประชาชนจังหวัดและอำเภอทั่วประเทศ จึงได้พยายามออกแบบและจัดห้องสมุดตามแนวพระราชดำริจึงได้จัดโครงการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ขึ้น

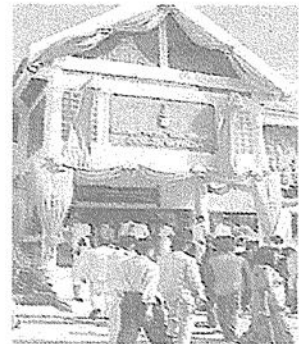
กิจกรรมการเรียนรู้

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จะเป็นศูนย์การเรียนรู้ ที่ครบถ้วนดังต่อไปนี้

1. ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือจำนวน 10,000 เล่ม
2. ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ ซีดี อินเทอร์เน็ต ซีเอไอ
3. สื่อนิทรรศการ แบบจำลอง ของจริง
4. สื่อบุคคล ภูมิปัญญาชาวบ้าน

บทบาทหน้าที่ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

1. ศูนย์ข้อมูลข่าวสารชุมชน
2. ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน
3. ศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน
4. ศูนย์กลางพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เป็นโครงการจัดสร้างเพื่อ เทิดพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ด้วยพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม ชาวอำเภอเสนาทุกคน ขอถวายความจงรักภักดี และสำนึกในน้ำพระราชหฤทัยที่มุ่งมั่น ที่จะส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาสำหรับประชาชน ชาวเสนาทุกคนจึงเสียสละแรงกายและสติปัญญาอย่างเต็มความสามารถ ในการจัดสร้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เพื่อสนองพระราชปณิธานตามที่พระองค์ พระราชดำริไว้ ด้วยอำนาจบารมีในใต้ฝ่าละอองพระบาท การก่อสร้างและการจัดกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกจึงสำเร็จด้วยดี ประชาชนชาวเสนาขอโน้มเกล้าโน้มกระหม่อม ถวายสัตย์ปฏิญาณว่าจะช่วยกันพัฒนา และบำรุงรักษาห้องสมุดของพระองค์ ให้เจริญก้าวหน้าต่อไปให้สมกับพระมหากรุณาธิคุณที่ได้ฝ่าละอองพระบาทพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย

เอกลักษณ์การก่อสร้าง

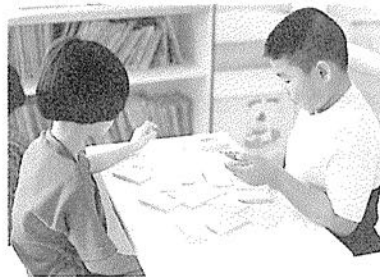
1. เป็นอาคารห้องสมุดขนาดใหญ่ขยายข้างตามแบบของกรมการศึกษานอกโรงเรียน
2. หน้าจั่วด้านหน้าของอาคารประดิษฐานพระนามาภิไธยย่อ สธ. และป้ายชื่อห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. การแบ่งพื้นที่บริเวณภายในอาคาร

ชั้นล่าง

มุมหนังสือทั่วไป

มุมเด็กและครอบครัว

ห้องการศึกษานอกโรงเรียน

ชั้นบน

ห้องโถง (นิทรรศการเรือ)

ห้องเสนา (นิทรรศการวิถีชีวิตอำเภอสนา)

ห้องอิเล็กทรอนิกส์

ห้อง “เฉลิมพระเกียรติ”

ประวัติห้องสมุดประชาชน
อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ความเป็นมาของห้องสมุดประชาชนอำเภอเสนา เริ่มมาจากตู้หนังสือเพียง 1 ใบ ตั้งอยู่บนอำเภอเสนา เมื่อ พ.ศ. 2501 ขณะนั้น นายรังสรรค์ รังสิกุล ดำรงตำแหน่งเป็นนายอำเภอ ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2517 ได้ย้ายมาอยู่ที่ศาลาประชาคมอำเภอเสนา เพิ่มตู้หนังสือจาก 1 ใบ เป็น 6 ใบ มีนางสาวสมจิตร ชี้แจง เป็นเจ้าหน้าที่ดูแลห้องสมุดการดำเนินงานของห้องสมุดได้รับความสนใจจากประชาชนมาก อีกทั้งสถานที่คับแคบและไม่สามารถบริการได้ทั่วถึง หัวหน้าส่วนราชการหลายฝ่ายของอำเภอเสนาตลอดจนประชาชนอำเภอเสนาจึงได้ร่วมมือกันจัดงาน เพื่อหางบประมาณสร้างห้องสมุดขึ้น เมื่อวันที่ 28 ก.พ. 2527 โดยได้รับการสนับสนุนการกระโดดร่มจากศูนย์สงครามพิเศษจังหวัดลพบุรีและประชาชนชาวอำเภอเสนาขอรับบริจาคเงินจำนวน 2 แสนบาท สมทบกับงบประมาณของกรมการศึกษานอกโรงเรียนอีก 5 แสนบาท รวมเป็น 7 แสนบาท จึงได้จัดสร้างอาคารห้องสมุดประชาชนบนที่ดินสาธารณะประโยชน์ ตำบลสามกอก บนเนื้อที่ 1 ไร่ 20 ตารางวา เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2529 ได้รับการสนับสนุนงบประมาณพัฒนาตำบลลมหินพื้นที่บริเวณหน้าห้องสมุด นอกจากนี้ยังมีผู้มีจิตศรัทธาได้ร่วมกันจัดทอดผ้าป่าสามัคคีหาเงินสร้างรั้วคอนกรีตเสริมเหล็ก เป็นเงิน 5 หมื่นบาท และได้รับการอุปถัมภ์จาก “มูลนิธิหลวงพ่อบาน” โดยพระครูวิหารกิจจานุยุต เจ้าอาวาสวัดบางนมโค อำเภอเสนา จำนวน 5 หมื่นบาท รวมเป็นเงิน 1 แสนบาท สร้างรั้วคอนกรีตเสริมเหล็ก ต่อมา นางชนิษฐา มีรสสม อาจารย์ 2 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปฏิบัติหน้าที่ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเสนา ตามคำสั่ง

กรมการศึกษานอกโรงเรียนที่ 94/2537 ลงวันที่ 18 มกราคม 2537 โดยใช้ห้องสมุดประชาชน
อำเภอเสนา เป็นสถานที่ตั้งศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเสนา

รางวัลที่ห้องสมุดอำเภอเสนาได้รับ

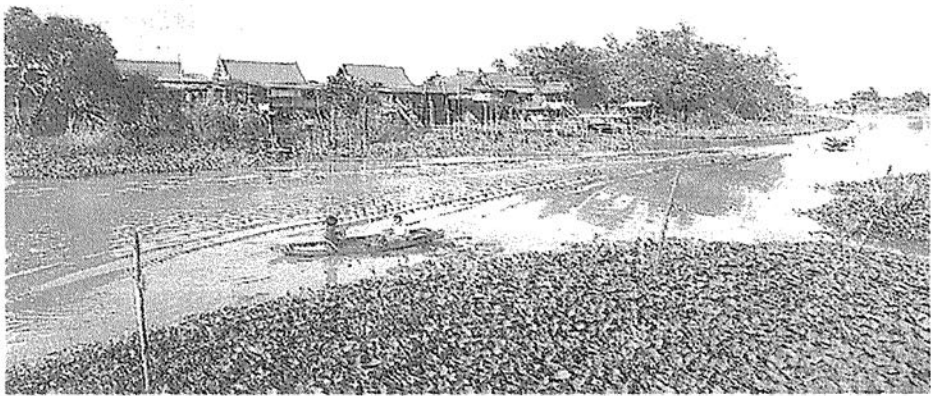
8 กันยายน 2530 ได้รับเกียรติบัตรรางวัล รองชนะเลิศประกวดห้องสมุดประชาชน
ประจำอำเภอ ประเภทบริการข่าวสารข้อมูล จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง
จังหวัดราชบุรี

21 ธันวาคม 2530 ได้รับเกียรติคุณห้องสมุดประชาชนดีเด่นได้รับพระราชทานรางวัล
จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

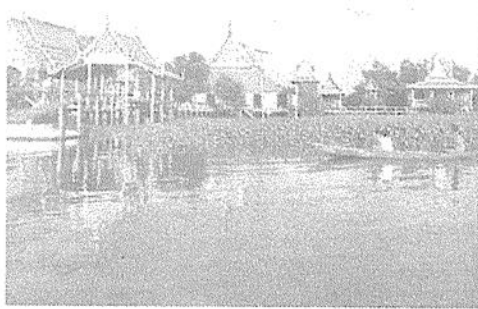
จากอดีต...

สู่ปัจจุบัน
อำเภอเสนา

อดีต... ปัจจุบันอำเภอเสนา

เรียบเรียงโดย จงกล โกศิยะกุล

ประวัติความเป็นมา

สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ได้แบ่งการปกครองออกเป็น 4 แขวงได้แก่ แขวงนคร แขวงอูทัย แขวงรอบกรุง แขวงเสนาหรือเสนาราชนคร ในปลายสมัยรัชกาลที่ 4 ได้แบ่งแขวงทั้ง 4 ออกเป็นดังนี้

- แขวงนคร แบ่งออกเป็น 2 แขวง คือ แขวงนครใหญ่และแขวงนครน้อย
 - แขวงอูทัย แบ่งออกเป็น 2 แขวง คือ แขวงอูทัยใหญ่และแขวงอูทัยน้อย
 - แขวงเสนา แบ่งออกเป็น 2 แขวง คือ แขวงเสนาใหญ่และแขวงเสนาน้อย
- รวมแขวงรอบกรุงเป็น 7 แขวง

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นแบบมณฑลเทศาภิบาล ในปี พ.ศ.2438 สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ซึ่งขณะนั้นทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ทรงเห็นว่า แขวงเสนามีอาณาบริเวณกว้างขวางมาก จึงแบ่งเขตการปกครองเรียกเป็น เสนาใหญ่ เสนาใน เสนากลาง และเสนานอก ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อแขวงทั้ง 4 ใหม่ เป็น

- แขวงเสนาใหญ่ เป็น อำเภอผักไห่
- แขวงเสนาใน เป็น อำเภอบางบาล
- แขวงเสนากลาง เป็น อำเภอเสนา
- แขวงเสนานอก เป็น อำเภอบางไทร

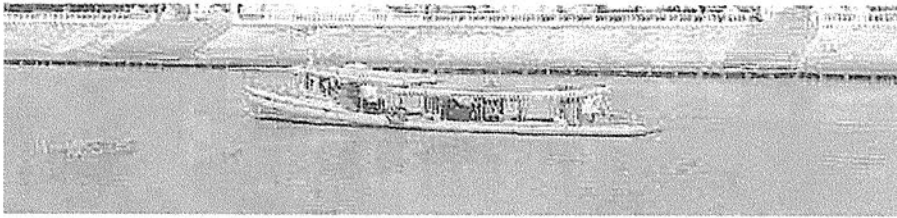

อำเภอเสนา ตั้งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 7 เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2483 (ร.ศ 114) ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2440 ชาวเสนาเรียก “อำเภอเสนา” ว่า “บ้านแพน” กล่าวได้ว่า บ้านแพนเป็นชื่อที่เรียกกันจนติดปากมาช้านาน หลายคนคงได้เห็น ได้ยินและ ได้ฟังเวลาเรียกรถโดยสารจะเรียกว่า “รถบ้านแพน” หรือ “เรือด่วนบ้านแพน” แต่ความหมายของคำว่า “บ้านแพน” นั้น มีประวัติความเป็นมาอย่างไร ไม่สามารถบอกได้ชัดเจน บางท่านสันนิษฐานว่ามาจากคำว่า “บ้านแพ” เพราะที่มีแพมาก แล้วต่อมาเติม “น” ลงไปเป็นบ้านแพน แต่ที่น่าเชื่อถือได้อีกท่านหนึ่ง คือ ท่านมหาใช้ โภกนท ท่านกล่าวไว้ว่า “เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2488 ข้าพเจ้าได้อ่านหนังสือ “นิทานโบราณคดี” (หน้า 48) ซึ่งสมเด็จพระยาตำราภานุภาพ ทรงเล่าถึงการขนช้างเมื่อครั้งที่ท่านเสด็จกลับจากยุโรปแล้วแวะที่อินเดียว่า “มีคนขี่ม้าคนหนึ่งถือ “แพน” ล่อช้าง เมื่อช้างเห็นแพนเข้าแล้ว จะวิ่ง เหยา ๆ ตามม้าม้า และทรงอธิบายลักษณะของแพนว่า “เป็นไม้ลำยาวสักเท่าทวน มีพู่ผูกข้างปลาย”

เมื่อสันนิษฐานประกอบกับสงครามพม่ายกทัพมาตีกรุงศรีอยุธยา มาตั้งค่ายที่บ้านสีกกุชชายเขตอำเภอเสนา แล้วฝึกซ้อมทหารในเวลาสงครามต้องใช้บริเวณหลังค่ายฝึกทหาร แล้วทิ้ง “แพน” ไว้มากมาย จนใคร ๆ เรียกบริเวณนั้นว่า “บ้านแพน” ดังคำวินิจฉัยของท่านมหาใช้ โภกนท วิถีชีวิตของชาวเสนาจากอดีตสู่ปัจจุบัน

การตั้งบ้านเรือนของชาวเสนาในอดีตมีลักษณะเช่นเดียวกับชุมชนริมน้ำหลายแห่งในอยุธยา ก็คือ เต็มไปด้วยเรือนแพเรียงรายอยู่สองฟากฝั่งและประปรายด้วยบ้านเรือนที่ตั้งอยู่ตามริมคลอง เรือนแพมีทั้งที่เป็นร้านค้าและเป็นที่พักอาศัย การคมนาคมทางน้ำจะสะดวกกว่าการคมนาคมทางบก ประชาชนใช้การสัญจรทางน้ำในการติดต่อและการค้าขายแลกเปลี่ยน ตลาดน้ำของอำเภอเสนาอยู่ตรงสามแยกคลองใหญ่ เรือยนต์โยงหรือเรือลากจูงเรือบรรทุกสินค้าลำ

ใหญ่หลายๆ ลำมาค้าขายที่ตลาดนี้ เมื่อถึงตลาดก็จอดประจำที่เพื่อขายสินค้า ทุกเช้ามีแม่ค้าพายเรือ หรือใช้เรือยนต์จูงเรือลากมาซื้อสินค้าไปขายยังตำบล หรือท้องที่อื่นอีกทอดหนึ่ง

ในอดีต 40 ปีมาแล้ว ชุมทางตลาดบ้านแพนนั่น ถือเป็นชุมทางใหญ่ มีเรือยนต์ประจำทางถึง 3 บริษัทใหญ่ วิ่งขึ้นล่องขนส่งสินค้าทั้งของสด ของแห้ง และรับคนโดยสารอยู่เป็นประจำ เรียกว่า เรือเขียว เรือแดง และเรือสีแดงเลือดหมู เป็นเรือขนาดใหญ่ สองชั้น ต่างก็วิ่งแข่งขันชนิด “ท่าใคร ท่ามัน” นอกจากนี้ยังมีเรือแจวรับจ้าง เรือขายสินค้าอีกมากมาย เช่น เรือก๋วยเตี๋ยว เรือขายขนม เรือขายกาแฟ เรือผัก เรือข้าวแกง ต่างก็เร่งวาดหัวเรือเข้ามาเพื่อเอาเชือกเกี่ยวร้อยหรือผูกติดกับเสาเรือใหญ่ไว้เมื่อเรือโดยสารเข้ามาจอดเทียบที่ท่า จากนั้นก็ส่งเสียงโหวกเหวกเรียกผู้โดยสารในเรือใหญ่กันอึงอึง ล้วนแต่โฆษณาสรรพคุณของสินค้า ชนิดที่ยังไม่ทันกินก็อิ่มแล้ว กล่าวได้ว่าตลาดริมน้ำลักษณะเช่นนี้ หาดูได้ยากในปัจจุบันนี้

การเดินทางติดต่อระหว่างหมู่บ้าน ตำบล ต้องใช้เรือพาย ไกลหน่อยก็ใช้เรือแจว ไกลมากก็ต้องใช้เรือโยงหรือเรือเครื่อง เช่น เดินทางจากอำเภอเสนาไปกรุงเทพมหานคร ก็ต้องใช้เรือโดยสารเรือด่วนสายบ้านแพน สุดปลายทางที่ตลาดท่าเตียน

กลุ่มคนที่น่าสนใจอีกกลุ่ม ที่เข้ามาค้าขายเป็นครั้งคราว บางกลุ่มปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่ที่อำเภอเสนา มีภาษาพูดติดต่อสื่อสารเป็นของตนเอง คือ มอญ ญวน และจีนไหหลำ เป็นต้น ซึ่งยังมีให้เห็นอยู่ในปัจจุบันนี้ วิถีชีวิตของชาวเสนา เรียบง่าย อยู่กันอย่างพี่น้อง รู้จักกันทั่วไป เมื่อถึงวันพระจะเห็นผู้เฒ่าผู้แก่พร้อมด้วยลูกหลานพากันไปทำบุญที่วัด ถือศีล เมื่อมีเทศกาลประเพณี หรืองานประจำปีของวัดคนรุ่นหนุ่มรุ่นสาวแต่งตัวสวยงามออกจากบ้าน มาร่วมงานกันอย่างสนุกสนาน การละเล่นของเด็กได้แก่ ตีจับ หมากเก็บ หยอดหลุม มอญซ่อนผ้า โยนลูกช่วง ฯลฯ

นอกจากการค้าขายแล้วมีการทำนาปีซึ่งข้าวได้ผลดี แต่ถ้าหากน้ำหลากข้าวจะหนีน้ำไม่ทัน ทำให้จมน้ำได้รับความเสียหาย การทำงานในโรงงานก็มีบ้าง เช่นโรงสีข้าว โรงเลื่อยไม้ เป็นต้น อาหารการกินอุดมสมบูรณ์หาได้ง่ายไม่ต้องซื้อกินก็ได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” ปลาในน้ำมีมากสามารถจับได้โดยง่ายเพียงใช้มือเปล่าก็จับปลาได้ หรือวิธีการหาปลาโดยการใส่เบ็ดตก ทอดแห สวิงตัก ยกยอ ชาวบ้านปลูกผักเลี้ยงสัตว์ไว้กินและขาย ชาวบ้านใช้น้ำในแม่น้ำลำคลอง สำหรับดื่มกินได้อีกด้วย

ชาวบ้านริมคลองเจ้าเจ็ด พายเรือไปทำบุญแต่เช้าในงานบุญเดือน 10

ปัจจุบันนี้ วิถีชีวิตริมน้ำของชาวเสนา ยังพอมีให้เห็นบ้างตามความเรียบง่ายอันมีเสน่ห์ของสังคมไทย คนส่วนหนึ่งของที่นี่ยังคงใช้เรือในการสัญจร และที่สำคัญชาวบ้านยังคงมีความเป็น มิตรจิต มิตรใจแบบสังคมไทยต่อกันและต่อผู้ที่มาเยือนท้องถิ่นอย่างไม่เปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ ตลาดบ้านแพน หรือตัวอำเภอเสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเจริญด้านวัตถุ มีการปลูกสร้างอาคารบ้านเรือนและสิ่งก่อสร้างขึ้นมากมาย

มีถนนหนทางติดต่อถึงกันได้สะดวก ประชากรเพิ่มปริมาณขึ้นอย่างรวดเร็ว มีการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น ซึ่งจะกล่าวถึงสภาพทั่วไปในทุกด้านโดยสังเขปดังนี้

สภาพโดยทั่วไป อำเภอเสนาอยู่ห่างจากจังหวัดไปตามถนนอยุธยา – บ้านแพนประมาณ 23 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานครตามทางหลวงสายเสนา สามโคก ปทุมธานี ประมาณ 50 กิโลเมตร มีอาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับอำเภอผักไห่ อำเภอบางบาล ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอลาดบัวหลวง ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอบางไทร ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอบางซ้ายและอำเภอบางบาล

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบลุ่ม สภาพดินเป็นดินเหนียว และบางแห่งเป็นดินทราย มีแม่น้ำลำคลองไหลผ่านและเชื่อมโยงกัน ใช้เป็นเส้นทางสัญจรได้ทางหนึ่ง ริมฝั่งคลองเต็มไปด้วยบ้านเรือน ในฤดูน้ำหลากมีน้ำเหนือไหลบ่าเข้าท่วมไร่นา บ้านเรือน ตลาดบ้านแพนก็ได้รับความเสียหายเช่นกัน พื้นที่ที่ลุ่มมากที่สุด ได้แก่ตำบลหัวเวียง น้ำเป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาวเสนา น้ำใช้ประโยชน์คุ้มค่าทั้งด้านการคมนาคมและเกษตรกรรม นอกจากนี้ยังมีโครงการการชลประทานเข้ามาช่วยเหลือเกษตรกรอีกทางหนึ่ง แม่น้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำน้อย ลำคลองที่สำคัญ ได้แก่ คลองเจ้าเจ็ด คลองขนมจีน คลองรางจระเข้ (คลองปลายนา) คลองชูดชายนา เป็นต้น

การปกครอง ได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น การบริหารราชการส่วนภูมิภาค และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งออกเป็น 16 ตำบล คือ ตำบลลาดงา ตำบลบ้านกระทุ่ม ตำบลหัวเวียง ตำบลรางจระเข้ ตำบลบ้านโพธิ์ ตำบลบ้านแพน ตำบลเจ้าเสด็จ ตำบลบ้านแถว ตำบลเจ้าเจ็ด ตำบลสามกอ ตำบลบางนมโค ตำบลดอนทอง ตำบลชายนา ตำบลบ้านหลวง ตำบลमारวิชัย และตำบลสามตุ่ม การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มี 3 แห่ง คือ เทศบาลเมืองเสนา เทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด และเทศบาลตำบลหัวเวียง

ประชากรรวมทั้งสิ้น 65,120 คน แยกเป็นชาย 32,210 คน หญิง 32,910 คน จำนวนครัวเรือน 13,699 ครัวเรือน

การคมนาคม ติดต่อกันระหว่างอำเภอ โดยทางรถยนต์ มีถนนทางหลวงสายหลัก 5 สาย กล่าวคือ

- สายที่ 1 หมายเลข 3263 สายจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ถึงจังหวัดสุพรรณบุรี ยาวประมาณ 59 กิโลเมตร ผ่านอำเภอเสนาตรงกิโลเมตรที่ 19

- สายที่ 2 หมายเลข 321 สายสามโคก – เสนา – โพธิ์ทอง ยาวประมาณ 36 กิโลเมตร เชื่อมระหว่างอำเภอเสนากับอำเภอบางไทร
- สายที่ 2 หมายเลข 321 สายสามโคก – เสนา – โพธิ์ทอง ยาวประมาณ 36 กิโลเมตร เชื่อมระหว่างอำเภอเสนากับอำเภอบางไทร
- สายที่ 3 ถนนริมคลองลาดยาง สายอำเภอผักไห่ถึงตำบลเจ้าเจ็ด ยาวประมาณ 22 กิโลเมตร เชื่อมระหว่างอำเภอเสนากับอำเภอผักไห่
- สายที่ 4 ถนนลาดยางจากบ้านปลายนาเหนือถึงบ้านไผ่ขวางถึงบ้านทางหลวง เชื่อมระหว่างอำเภอเสนากับอำเภอบางซ้าย
- สายที่ 5 ถนนริมคลองส่งน้ำสาย 4 เชื่อมระหว่างอำเภอเสนากับอำเภอลาดบัวหลวง

นอกจากนี้ ทางเรือมีแม่น้ำและลำคลองที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำน้อย คลองเจ้าเจ็ด คลองจรเข้ เป็นต้น ทรัพยากรที่สำคัญที่เป็นสินค้าออก คือ ข้าว รองลงมาคือสัตว์น้ำประเภทปลาชนิดต่าง ๆ เช่น ปลาช่อน ปลาดุก เป็นต้น อาศัยอยู่ตามแม่น้ำลำคลอง สำหรับทรัพยากรธรรมชาติที่พบในท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ ทรายซึ่งจะพบมากในแม่น้ำ ลำคลอง และบริเวณใต้ผิวดินในหลายพื้นที่ของอำเภอเสนา

สภาพทางเศรษฐกิจ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ชวนาหันมาทำนาปรังมากกว่านาปี เพราะมีน้ำอุดมสมบูรณ์ แม้จะเหนียวแต่ก็ได้ผลดี มีรายได้เพิ่มขึ้น อาชีพรองลงมาคือ การเลี้ยงสัตว์ เช่น โค เป็ด ไก่ กุ้ง ปลา เพื่อการค้าและการบริโภค ส่วนด้านอุตสาหกรรมนั้น มีการขยายตัวสูงมาก มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ผลิตสินค้าที่ใช้ในประเทศ และส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ จำนวน 70 กว่าโรงงาน ประชาชนวัยหนุ่มสาว เมื่อจบการศึกษาในระดับมัธยมแล้วจะเข้าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมมาก นอกจากนี้ยังมีการเจริญในพลอยภายในหมู่บ้าน ด้านการพาณิชย์และการบริการ ถือได้ว่าอำเภอเสนาเป็นศูนย์กลางการค้าแห่งหนึ่ง โดยเฉพาะตลาดบ้านแพนมีประชาชนจากอำเภอต่างๆ มาซื้อขายสินค้าเป็นจำนวนมาก การค้าที่สำคัญ คือ ตลาดข้าว เครื่องทองรูปพรรณ ตลาดค้าพลอย ค้าไม้แปรรูป อุปกรณ์ก่อสร้าง เสื้อผ้า อาหาร และเครื่องจักสานซึ่งเป็นสินค้าพื้นเมือง

ของเสนา สภาพเศรษฐกิจทางการเงิน อำเภอเสนาถือได้ว่าเป็นอำเภอที่มีสภาพเศรษฐกิจที่ดี
แห่งหนึ่ง เนื่องจากมี ธนาคารมากถึง 10 แห่ง และสถานธนาฑูบาล 1 แห่ง คือ ธนาคารออมสิน
ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงไทย ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคาร
เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารกรุงเทพ ธนาคาร
ไทยพานิชย์ และสถานธนาฑูบาลเทศบาลเมืองอำเภอเสนา การสาธารณสุข มีสถาน
บริการด้านสาธารณสุขที่สำคัญได้แก่ โรงพยาบาลประจำอำเภอ 1 แห่ง โรงพยาบาลเอกชน 1
แห่ง ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลเมืองเสนา 1 แห่ง และสถานีอนามัยประจำตำบล 16 แห่ง

ในด้านสาธารณูปโภค มีไฟฟ้า ประปา ประปาหมู่บ้าน โทรศัพท์ และไปรษณีย์
ในด้านการศึกษานั้น มีสถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียนสังกัดการประถมศึกษาแห่งชาติ 34 โรง
โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 7 โรง โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา
3 โรง ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน

การศาสนา ประชาชนนับถือศาสนาพุทธร้อยละ 91.83 มีวัด 33 วัด นับถือศาสนา
คริสต์ร้อยละ 5.93 มีโบสถ์คริสต์ 2 แห่ง คือ วัดมารีย์สมภพ ตำบลเสนา วัดนักบุญญวงบั้งดิส
ตำบลบ้านแถวและนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 2.00 มีมัสยิด 3 แห่ง คือ ฮาซานียะห์ตำบล
ชายนา มะหะมัดเสนาตำบลรางจระเข้ และกอดีริยะฮ์ตำบลชายนา

สถานที่สำคัญและแหล่งท่องเที่ยว อำเภอเสนามีสถานที่และวัดที่น่าสนใจคือ

1. วัดสามกอบ ตำบลสามกอบ สร้างปี พ.ศ. 2373 เดิมชื่อ วัดช้อกามา มีพระประธาน
“หลวงพ่อดโต” เป็นพระพุทธรูปศิลาแกะสลัก ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของพุทธศาสนิกชน พระพุทธ
ชินราชจำลองขนาดเท่าองค์จริง และรูปเจ้าแม่กวนอิมกับสาวก วัดแห่งนี้ พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวฯ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถฯ และเจ้าฟ้าทุกพระองค์ ได้เสด็จพระราช
ดำเนินมาประกอบพระราชกรณียกิจ

2. วัดบางนมโค ตำบลบางนมโค สร้างก่อนปี พ.ศ. 2310 พม่าได้เคยมาตั้งค่าย
บริเวณนี้และได้บูรณะวัดขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. 2467 โดยหลวงพ่อดปานผู้เป็นเกจิอาจารย์ ในวัดมี
พิพิธภัณฑท์หุ่นขี้ผึ้งหลวงพ่อดปาน และมีอุทยานมัจฉาอยู่บริเวณคลองหน้าวัดด้วย

3. วัดกระโดงทอง ตำบลบ้านโพธิ์ เป็นวัดมหานิกาย สร้างปี พ.ศ. 2500 มีพระพุทธรูปและพระปรางค์ดุสิตราช ซึ่งเป็นศิลปะที่งดงามมาก

4. วัดเจ้าเจ็ดในสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2310 ประดิษฐานพระพุทธรูป "พระพุทธรูป" ซึ่งเป็นพระพุทธรูปองค์น้อย เมื่อปี 2505 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถฯ เจ้าฟ้าหญิงอุบลรัตนราชกัญญาฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทอดผ้าพระกฐินต้น ณ วัดแห่งนี้ นอกจากนี้ยังมีทัศนียภาพ 2 ฝั่งแม่น้ำน้อย ซึ่งยังมีทัศนียภาพแบบธรรมชาติชนบท วัด และบ้านเรือนทรงไทย รวมทั้งมีอาหารเลิศรสที่ร้านริมแม่น้ำตลาดเก่าบ้านแพน ขนมหวานหลากชนิดในตลาดสดบ้านแพน แล้วไปลองลิ้มชิมรสถ้วยเต็ยวเรือเจ้าเจ็ดสูตรดั้งเดิม

ประเพณีที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีแห่พระพุทธรูป ประเพณีกวนข้าวทิพย์ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีแห่เทียนจำพรรษา ประเพณีการถือศีลอด และมีการละเล่นพื้นบ้านที่สำคัญ ได้แก่ การละเล่นกลองยาว มอญซ่อนผ้า และการรับขวัญข้าวเป็นต้น

ชุมชนลาวคดี

๑

ชุมชนภาคี

ชุมชนภาคี เป็นตัวอย่างของชุมชนที่พยายามพัฒนาระบบการเรียนรู้ของตนเองในการปรับตัวตั้งรับกับกระแสการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่เข้ามากับการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยมีกลุ่มครูในชุมชนเป็นแกนนำในการปลูกจิตสำนึก และรวมพลังของชาวบ้านในการหาทางเลือกชีวิตที่ดีขึ้น

แนวความคิดของการดำเนินงานโครงการนี้ คือ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยมองว่าความเข้มแข็งของชุมชน จะเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาของชุมชนได้ และพยายามระดมความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาเสริม ทั้งนี้จุดมุ่งหมายหลัก คือ “เพื่อให้ชุมชนและกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน มีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงของชุมชน ให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ และเพื่อฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง มีความสมานฉันท์มีความร่วมมือ ร่วมใจ และกลับมาเป็นสถาบันที่สร้างคุณค่าที่ถูกต้องในการดำรงชีวิตแก่สมาชิกในชุมชนอีกครั้งหนึ่ง และได้วางแผนการดำเนินงานเป็น 6 ด้านหลัก คือ

1. การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของชุมชนภาคี
2. การพัฒนาธุรกิจทางเลือกกลุ่มภาคี
3. การพัฒนากลุ่มเกษตรทางเลือก
4. การพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ภาคี
5. การพัฒนาภูมิปัญญาภาคี

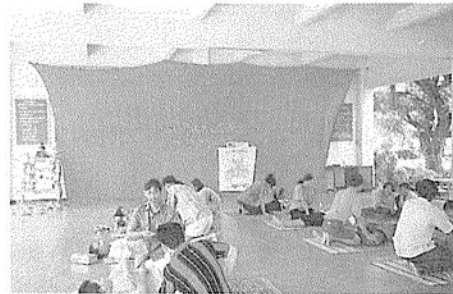

6. การฟื้นฟูและอนุรักษ์ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม กีฬา และนันทนาการของชุมชนภาคี

ในการดำเนินกิจกรรมเหล่านี้ ได้เน้นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน โดยการเข้าไปสำรวจพูดคุย เพื่อสร้างความเข้าใจและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของคน

ในชุมชน มีการประชุมกลุ่มหรือจัดเวทีการเรียนรู้ในกลุ่ม เพื่อวิเคราะห์และแก้ปัญหาร่วมกัน พากษานบ้านและครูไปร่วมกันศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการเข้าร่วมสัมมนาต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน มีการฝึกอบรม โดยเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้ มีการจัดกิจกรรมสังคม วัฒนธรรม และบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกันของคนและสถาบันต่างๆ ในชุมชน อาทิ วัด โรงเรียน โรงงาน เพื่อ “ร้อยรัด” คนในชุมชนเข้าไว้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

กิจกรรมแรกที่ได้เริ่มดำเนินงาน คือ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์สาคลี โดยกลุ่มแม่บ้านซึ่งมีบทบาทมาก ได้รับการอนุเคราะห์วิทยากรจากสหกรณ์อำเภอมาให้ความรู้ เกี่ยวกับการทำกลุ่มออมทรัพย์ เมื่อแรกตั้งในปี 2533 กลุ่มมีสมาชิก 35 ครอบครัวระดมทุนได้ 4,000 บาท และเปิดให้สมาชิกกู้ไปลงทุนในการประกอบอาชีพทางเลือกต่าง ๆ เช่นทำอาหารขายในโรงเรียน ปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิก 135 ครอบครัว มีเงินออมรวม 700,000 บาท ในช่วงหลัง กิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งมีกลุ่มแม่บ้านเป็นตัวจักรกลที่สำคัญ ได้ขยายออกไปในเรื่องของสวัสดิการ และฟื้นฟูความสัมพันธ์ของคนในชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสามัคคีและเอื้ออาทรกัน เช่น จัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เป็นต้น

ในปี 2534 จัดตั้งกลุ่มเกษตรทางเลือกสาคลี เน้นการทำเกษตรผสมผสาน โดยไม่ใช้สารเคมี ซึ่งได้แก่ ทุเรียน และยาฆ่าแมลง กลุ่มครูได้จัดพาทษานบ้านที่สนใจไปดูงานการทำเกษตรผสมผสานที่บ้าน มหาอยู่ สุนทรชัย จังหวัดสุรินทร์ และที่อื่น ๆ อีกหลายแห่ง ในช่วงแรกมีสมาชิกที่สนใจทำเกษตรทางเลือกเพียง 5 ครอบครัว ต่อมากลุ่มครูร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน และหน่วยงานราชการที่สนับสนุน ได้ประสานงานพูดคุยกับทางโรงงานในการให้การสนับสนุนงานของชุมชน จนในที่สุดโรงงานได้สนับสนุนให้เปิดตลาดผักปลอดสารพิษโดยตั้งแผงขายในโรงงาน ผลปรากฏว่าขายได้ดีมาก ส่งผลให้มีคนสนใจหันมาปลูกผักปลอดสารเคมี เพื่อขาย

ให้แก่คนงานในโรงงานมากขึ้น และทำให้กลุ่มเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ภายในระยะเวลา 1 ปี กลุ่มเกษตรทางเลือกนี้ ได้ขยายตัวขึ้นมีสมาชิกรวม 35 ครอบครัว

ในกลุ่มคนหนุ่มสาวที่ไม่ได้เข้าไปทำงานในโรงงาน ได้มีความพยายามจัดตั้งกลุ่มธุรกิจทางเลือก เพื่อตอบสนองการขยายตัวของเศรษฐกิจและกลุ่มคนที่หลากหลายมากขึ้น อาชีพทางเลือก ได้แก่ ทำขนมปลอดสารกันบูด ทำอาหารสำเร็จรูปขายบริเวณหน้าโรงงาน เป็นช่างซ่อมวิทยุโทรทัศน์ ช่างเสริมสวย ช่างก่อสร้าง ช่างเหล็กตัด ช่างซ่อมจักรยานยนต์ เป็นต้น กลุ่มครูได้เข้าไปกระตุ้นโดยการพูดคุย เพื่อสร้างแนวคิดเกี่ยวกับการทำธุรกิจที่ทำให้คนเหล่านี้ไม่ต้องทิ้งบ้านไปหางานทำนอกชุมชน และเป็นธุรกิจที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะในชุมชน นอกจากนี้ยังได้พยายามรวมกลุ่มเยาวชนวัยรุ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อจูงใจไม่ให้เยาวชนไหลไปตามกระแสอิทธิพลของวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่เข้ามา โดยการใช้กิจกรรมการกีฬาและดนตรีเป็นสื่อในการสร้างกลุ่ม และค่อย ๆ ทำความเข้าใจในเรื่องของชุมชน มีเยาวชนเข้ามาร่วมกิจกรรมประมาณ 30 คน และบางส่วนสนใจร่วมงานพัฒนาเพื่อชุมชนด้วย เช่น ช่วยเก็บขยะ ซ่อมแซมถนน ติดไฟทางข้ามถนน เพื่อป้องกันอุบัติเหตุและอาชญากรรม เป็นต้น

ในด้านสิ่งแวดล้อม นับตั้งแต่โรงงานเข้ามาตั้ง มีบ้านเช่าเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก จำนวนขยะก็มากขึ้นเป็นเงาตามตัว กลุ่มครูได้เป็นแกนนำโดยร่วมกับกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตรทางเลือก และกลุ่มธุรกิจทางเลือกนำชาวบ้านและนักเรียนออกเก็บขยะ ปลูกต้นไม้ร่วมกับโรงงาน รณรงค์เก็บผักตบชวาในลำคลอง พร้อมทั้งนั้นก็พยายามสร้างสำนึกของชุมชนในการจัดปัญหาและแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง จนในปัจจุบันสภาพถนน และความสะอาดในชุมชนดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

นอกจากนี้ คณะครูยังได้ร่วมมือกับผู้นำชุมชน พยายามเสริมสร้างและพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชนให้รู้เท่าทัน กระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และสามารถปรับตัว

ปรับครอบครัว ปรับชุมชน ให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยไม่ทำลายชุมชน และไม่ทำลาย
ทรัพยากรธรรมชาติโดยมีกิจกรรมได้แก่การพาชาวบ้านในชุมชนไปศึกษาดูงานร่วมประชุมสัมมนา
นอกชุมชน นำผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องต่างๆ มาให้ความรู้ ความเข้าใจ ในส่วนที่ทำให้เกิดสติปัญญา
มีการพูดคุยสนทนากันอย่างสม่ำเสมอเดือนละครั้ง เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และการสรุปบทเรียน
จากการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อยกระดับสติปัญญาของคนในชุมชนในการจัดการแก้ปัญหาต่าง ๆ

กิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนสาคลี ได้ขยายตัวออกไปสู่คนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มหนึ่ง
กลุ่มใดด้วย โดยอาศัยกิจกรรมทางสังคม วัฒนธรรม เข้ามาเป็นเครื่องร้อยรัดชุมชน เริ่มฟื้นฟู
ศิลปะ การละเล่นพื้นบ้าน ขึ้นมาแสดงในเทศกาลต่าง ๆ ซึ่งทำให้มีผู้สนใจทั้งมาร่วมแสดง ร่วมให้
กำลังใจ และร่วมดูเป็นจำนวนมาก กิจกรรมเหล่านี้ เป็นสื่อที่ทำให้คนในชุมชนหันหน้าเข้าหากัน
และนำไปสู่ความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาอื่น ๆ ต่อไป

อาจารย์สุรินทร์ กิจนิตยชีวี ผู้นำกลุ่มครูซึ่งเป็นที่เคารพนับถือและยอมรับของชุมชนสาคลี
ได้ชี้ว่า คณะครูได้พยายามดำเนินกิจกรรมที่หลากหลายดังกล่าวข้างต้นนี้อย่างต่อเนื่อง โดย
พยายามใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการพัฒนาสติปัญญาให้กับชุมชน เพื่อให้เกิดการพึ่งตนเองได้ทาง
เศรษฐกิจ และพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนของชุมชน บทบาทของครู คือ การกระตุ้นให้เกิดสำนึก
และประสานให้เกิดความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกชุมชน ปัจจุบันชาวบ้านและกลุ่มต่างๆ
เริ่มมีการเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับกระแสการเปลี่ยนแปลง ผลกระทบและเรียนรู้ที่จะจัดการกับตนเอง
กับกลุ่ม กับชุมชน และกับทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน มีผู้นำชุมชนรุ่นใหม่ เริ่มเกิดขึ้นทั้งในกลุ่ม
เยาวชนคนหนุ่มสาว กรรมการคุ้มบ้านต่าง ๆ ที่มีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมสร้างสรรค์ชุมชนของ
ตนเอง กลุ่มครูที่เข้ามาร่วมกิจกรรมกับชาวบ้านเองก็ได้เรียนรู้ร่วมไปกับชาวบ้าน ทำให้มีโลกทัศน์
กว้างขึ้น

ชุมชนสาคลี เป็นตัวอย่างของความพยายามในการปรับตัว เพื่อตั้งรับกับกระแสการ
พัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่โถมเข้าใส่ชุมชนมีชุมชนอีกมากมายรอบปริมณฑล
กรุงเทพมหานคร และเมืองใหญ่ต่างๆ ที่ตกอยู่ภายในกระแสนี้ แต่สิ่งที่ทำให้การปรับตัวของชุมชน
สาคลีแตกต่างจากชุมชนอื่น คือ การปรับตั้งแตกระดับของความคิด จิตสำนึก เพื่อแสวงหาทิศทาง
ที่ถูกต้อง ที่คนในชุมชนร่วมกันกำหนด และร่วมกันพัฒนาชุมชนไปในทิศทางที่พึงประสงค์นั้น ใน
กระบวนการปรับตัวนี้ กลุ่มครูได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในแง่ของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ของคนในชุมชน ผสมผสานการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เข้าด้วยกัน พลังของชุมชนสากลจึงเกิดขึ้น แม้ในวันนี้พลังของชุมชนจะยังไม่แข็งแกร่งเท่าใดนัก แต่หากการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนได้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ก็เชื่อได้ว่าชุมชนสากลจะสามารถสร้างสรรค์การพัฒนาที่ยั่งยืนในความหมายที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดเองได้

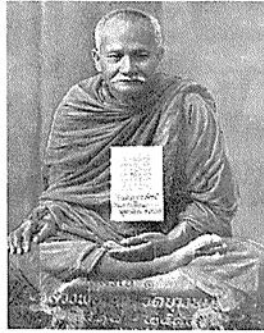
รางวัลและเกียรติบัตรที่ได้รับ ได้แก่

1. รางวัลฟื้นฟูเศรษฐกิจพึ่งตนเอง
2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น
3. โครงการโรงเรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม
4. รางวัลองค์กรชุมชนดีเด่น เมื่อ 25 ธันวาคม 2541
5. ชนะเลิศประกวดสถานศึกษาดีเด่น
6. กลุ่มเยาวชนหมู่บ้านสากลเป็นเยาวชนดีเด่นสาขา คุณธรรม – จริยธรรม – การพัฒนาจิตใจ เนื่องในวันเยาวชนแห่งชาติ 20 กันยายน 2540

ขอมัดอามะอเดิน

หลวงพ่อบาน

วัดบางนมโค อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประวัติ

หลวงพ่อบาน มีภูมิลำเนาเกิดที่ หมู่ 5 ตำบลบางนมโค อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นบุตรนายอาจ สุทธาวงศ์ และนางอิม สุทธาวงศ์ หลวงพ่อบานมีสัญลักษณ์ ประจำตัว คือ มีปานแดงที่นิ้วก้อยมือซ้าย เหมือนสวมปลอกนิ้ว มองเห็นได้ชัดเจน หลวงพ่อบานจึงได้สมญานาม “ บาน ” อุปนิสัย มีความมานะพูดจริง ทำจริง อุดหนุนเข้มแข็งมีความเมตตากรุณาและ ชอบแสวงหาความรู้อยู่เสมอ เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการพูดพูดได้ไพเราะและมีเหตุผล หลวงพ่อบานได้ศึกษาอักขระขั้นต้นที่วัดบางนมโค และอุปสมบทเมื่ออายุครบ 21 ปี บริบูรณ์ เป็นภิกษุในพระพุทธศาสนาที่วัดบางนมโค เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2438 ท่านศึกษาทางพุทธศาสนาจากท่านอาจารย์ต่าง ๆ มากมาย ได้ศึกษาวัตรปฏิบัติ จนสามารถท่องพระปาติโมกข์ได้อย่างคล่องแคล่ว พ.ศ.2540 ได้เดินทางไปศึกษาบาลีไวยากรณ์ที่วัดเจ้าเจ็ดในกับท่านอาจารย์จีน เมื่อสำเร็จแล้วและได้เดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อศึกษาทางด้านคันถะและวิปัสณา ตลอดจนภาษาบาลีและความรู้ทั่วไปและศึกษาหาความรู้ด้านต่าง ๆ จากวัดสังเวชวิศยาราม แล้วกลับมาจำพรรษา ที่วัดบางนมโคพร้อมด้วยภิกษุเกี่ยว ได้ขออนุญาตหลวงปู่คล้ายเจ้าอาวาส เพื่อจัดตั้งโรงเรียนสอนภิกษุสามเณรและตลอดจนชาวบ้านที่สนใจจะเรียน

พ.ศ.2446 ท่านได้เริ่มศึกษาวิปัสณากรรมฐานมีการนั่งญาณเดินจงกรมท่านบำเพ็ญญาณจนแก่กล้าและเชี่ยวชาญทางอสุภกรรมฐานมา เพราะความกล้าหาญในญาณ จนวันหนึ่ง

ได้ปรากฏร่างซึ่งปะขาวต่อหน้าและบอกให้ท่านสร้างพระพิมพ์ (พระเครื่อง) โดยให้พระพิมพ์แต่ละองค์มีลักษณะดังนี้

1. มีพระพุทธรูปเจ้านั่งสมาธิ
2. มีรูปสัตว์ แต่ละอย่างอยู่ภายใต้ที่ประทับ
3. รูปสัตว์นั้นมี 6 ชนิด คือ หนูมาน พญาครุฑ นก ไก่ เม่น ปลา

ท่านได้สร้างพระพิมพ์ใน พ.ศ.2450 ก่อนลงมือสร้างพระ หลวงพ่อปานได้เรียนวิชาการทำพระจากอาจารย์แจจ ชาวสวรรคโลกที่มาพบหลวงพ่อ มีความเลื่อมใสในการปฏิบัติของหลวงพ่อ รวมทั้งยันต์เกราะเพชร ซึ่งเป็นตำราที่มีธรมหาพิชัยสงครามและยอดธรมหาพิชัยสงคราม หลวงพ่อปานได้ศึกษาดำรงเสร็จแล้วก็ลงมือสร้างพระไว้ 880 ปีบ ท่านแจกจ่ายให้สาธุชนไป 440 ปีบ และบรรจุไว้ในเจดีย์องค์ใหญ่ที่ท่านสร้างไว้ อีก 440 ปีบ

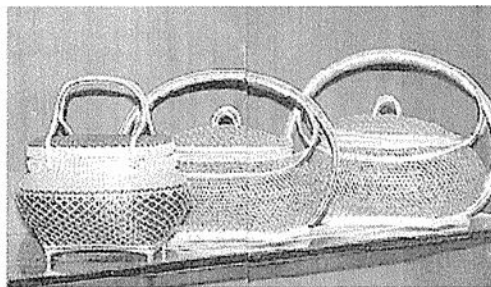
พ.ศ.2463 หลวงพ่อปานได้ใช้วิชาความรู้ด้านเวชกรรม แผนโบราณ (หมอแผนโบราณ) มารักษาโรคต่าง ๆ รักษากระดูกหัก และพิษร้ายของสัตว์ต่าง ๆ บัดเป่ารังควานทางภูตผีปีศาจคุณไสย โดยเปิดการรักษาโรคภัยต่าง ๆ ขึ้นที่วัด มีคนที่เจ็บป่วยเดินทางมารักษากับท่านมาก แต่เป็นที่น่าเสียดายวิชาการในการรักษาโรคดังกล่าวไม่มีศิษย์ผู้ได้รับการถ่ายทอดไว้จึงทำให้วิชาเวชกรรมแผนโบราณสูญหายไป วันที่ 6 พฤศจิกายน 2474 เจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองได้นำพดด้วงศพระราชนาน พร้อมด้วยสัญญาบัตรตั้งใบสมณศักดิ์ ขึ้นพิเศษว่า “ พระครูวิหารกิจจานุการ ” (ปาน โสณโฑ) พ.ศ.2478 ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดบางนมโค องค์ที่ 3 วันที่ 22 กรกฎาคม 2481 หลวงพ่อปานได้ถึงแก่มรณภาพ อายุได้ 64 ปี

สานตะกร้าที่บ้านหัวเวียง

บรรดาตะกร้าหวาย ที่มีฝีมือละเอียดรูปแบบน่าใช้ ซึ่งคุณ ๆ เห็นวางขายอยู่ตามร้านเครื่องหวายข้างเรือนจำคลองเปรม ถนนมหาชัย หรือร้านเครื่องหวายย่านสี่พระยา ย่านถนนสุขุมวิท เหล่านี้ล้วนเป็นผลิตภัณฑ์งานฝีมือของชาวบ้านตำบลหัวเวียง อำเภอเสนา หรือที่รู้จักกันว่าบ้านแพน ชาวบ้านหัวเวียงรับวัสดุและรูปแบบที่ร้านในกรุงออกแบบ ที่จัดหามาให้นำไปสานตามใบสั่งของแล้วส่งไปขายในกรุงเทพฯ ตลอดปี นานนับสิบปีมาแล้ว หัวเวียงเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอเสนา ประชาชนในท้องถิ่นนี้มีอาชีพหลักคือการทำนา การทำเครื่องจักสาน แต่เดิมคนเฒ่าคนแก่มักจะสานเป็นอยู่แล้ว เพียงแต่ไม่ได้พัฒนาวัสดุอุปกรณ์ให้ใหม่ขึ้นเท่านั้น ภายหลังเครื่องจักสานเป็นที่รู้จักและเริ่มมีผู้ใช้ และมีความนิยมนำมาเป็นเครื่องตกแต่งบ้านและเครื่องใช้สอยของผู้หญิง จึงมีการพัฒนารูปแบบและวัสดุให้เข้ากับความต้องการของท้องตลาด ชาวบ้านตำบลหัวเวียงจึงได้ตื่นตัวและลงมือทำขึ้นหลังจากว่างจากการทำนา เริ่มพัฒนาขึ้นมาเรื่อยๆ ตลาดจึงเริ่มกว้างขึ้นรูปแบบพัฒนาขึ้นมีพ่อค้าส่งแบบมาให้ทำ มีการส่งไปขายถึงต่างประเทศเป็นสินค้าออก และขายภายในประเทศจนปัจจุบันเด็กหนุ่มสาว ก็สามารถทำเป็นมีการฝึกหัดทำรัฐบาลก็ให้การสนับสนุนส่งเจ้าหน้าที่มาฝึกอบรมพัฒนารูปแบบ จนถึงปัจจุบันทำเกือบทุกบ้าน โดยเฉพาะหมู่ที่ 10 และหมู่ที่ 11 ของตำบลหัวเวียง

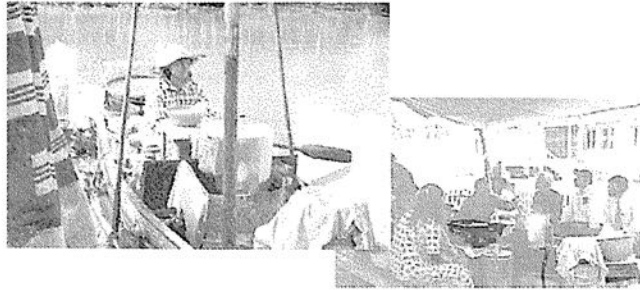

การเดินทางไปบ้านหัวเวียง ซึ่งอยู่ทางเหนืออำเภอเสนาไประยะทาง 8 กม. หรือห่างจากตลาดกรุงเก่าระยะทางประมาณ 31 กม. นั้น ถ้าออกเดินทางจากตลาดอำเภอเสนาหรือที่ชาวบ้านเรียกกันติดปากว่าตลาดบ้านแพนนั้น สามารถไปบ้านหัวเวียงได้ 2 ทาง คือ นั่งเรือหางยาวทวนแม่น้ำน้อยขึ้นไปใช้เวลานั่งเรือราว 30 นาที หรือจะนั่งรถโซกแซกไปตามถนนดินลูกรังที่เลียบบคลองชลประทานต่อไปก็ได้หนทางยังไม่ค่อยสะดวกนัก หากท่านสนใจจะเดินทางไปดูการสานตะกร้าที่บ้านหัวเวียงแล้ว นำจัดรายการเดินทางนั่งเรือหางยาวชมชีวิตและธรรมชาติของแม่น้ำน้อยไปด้วยจะดีกว่าเดินทางโดยรถยนต์

ก๋วยเตี๋ยวเรือเจ้าเจ็ด

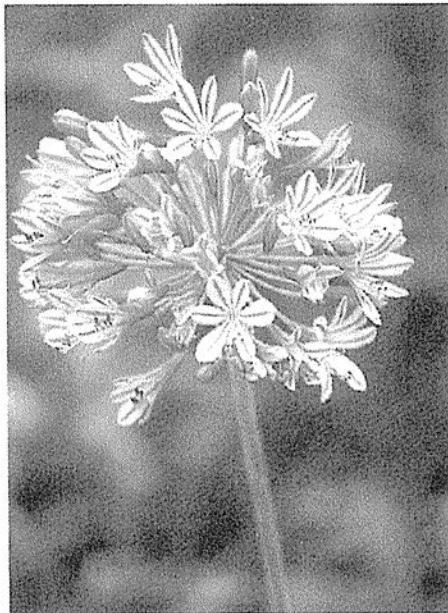
เรียบเรียงโดย นางสาวนวลจันทร์ กิตติพงษ์

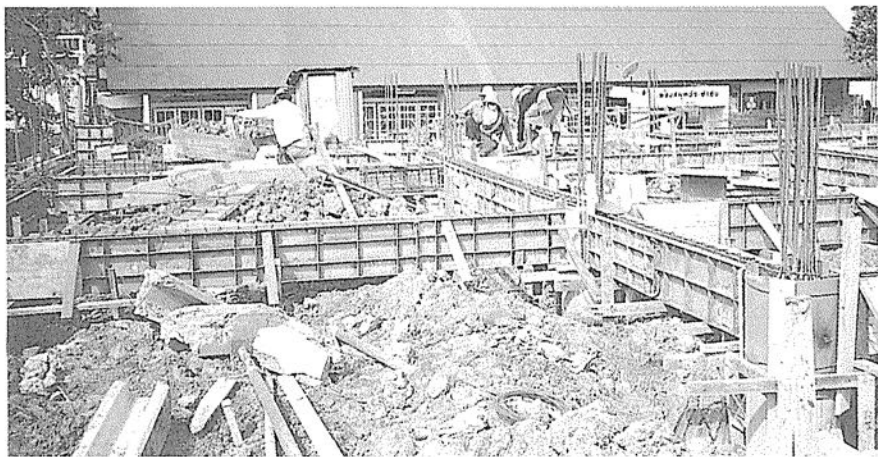
คลองเจ้าเจ็ดคือคลองที่มีสายน้ำเชื่อมสู่ลำคลองบางยี่หนามีประตูน้ำบางยี่หนปิดกั้นเอาไว้ ก่อนที่จะเข้าไปเชื่อมกับแม่น้ำสุพรรณ ที่บางปลาหมอ สายน้ำทั้งตัวโค้งลงไปสัมผัสกับแม่น้ำน้อย ตรงบริเวณสามแยกบ้านแพนเดิม เดิมนี่กลายเป็นที่ตั้งของอำเภอเสนา และตลาดเสนาคับคั่งไปด้วยรถราอำเภอเสนาหรือที่เรียกกันว่าบ้านแพน เป็นจุดเริ่มที่สามารถล่องไปสู่คลองเจ้าเจ็ดได้โดยง่าย หรือจะไปที่ตำบลเจ้าเจ็ดโดยเส้นทางหลวงสายอยุธยา-สุพรรณบุรี เลยจากอำเภอเสนามาราว 3 กิโลเมตร แล้วแยกเข้าทางขวามือป้ายเขียนว่าไปวัดเจ้าเจ็ดใน 1 กิโลเมตร ก็จะถึงชุมชนเล็กเป็นเกาะที่รายล้อมด้วยคลองเจ้าเจ็ด ก๋วยเตี๋ยวเรือคลองเจ้าเจ็ดนี้มี 3 เจ้า ทั้งก๋วยเตี๋ยวหมู ไก่ และเนื้อ และก๋วยเตี๋ยวเรือของเขาอร่อยสมเป็นเจ้าตำรับ ก๋วยเตี๋ยวเรืออยุธยาจริง ๆ ลองไปชิมสักครั้งแล้วต้องติดอกติดใจอยากกลับไปกินอีกหลายครั้ง พอเสร็จอาหารคววอาจจะต่อด้วย ขนมหวาน จำพวก เต้าส่วน เผือกแกงบวด กระจับ บัวลอยไข่หวาน ซึ่งใช้น้ำตาลมะพร้าวกับใบเตย รสชาติหอมหวานชื่นใจ แลมของจำพวกขบเคี้ยวมีข้าวโพดคั่ว ขนมเบื้องไทยเป็นต้น

ปัจจุบันก๋วยเตี๋ยวเรือเจ้าเจ็ดไม่ได้พายเรือขายในลำคลองเจ้าเจ็ดแล้ว เนื่องจากชาวชุมชนเจ้าเจ็ดได้ใช้การสัญจรทางถนนที่ใช้สะดวกสบายแทนการสัญจรทางน้ำ ดังนั้นก๋วยเตี๋ยวเรือเจ้าเจ็ดจึงได้ยกเรือขึ้นมาตั้งบนบก บริเวณใกล้ถนนที่มีผู้คนสัญจรผ่านไปมา ก๋วยเตี๋ยวเรือเจ้าเจ็ดยังคงความอร่อยไว้ด้วยสูตรดั้งเดิม มีการถ่ายทอดกันมาถึงรุ่นลูกหลาน ก๋วยเตี๋ยวเรือเจ้าเจ็ดขายอยู่ริมถนนสายบ้านแพน-เจ้าเจ็ด บริเวณวัดเจ้าเจ็ดในเรียกว่าก๋วยเตี๋ยวเรือเจ้าเจ็ดป่าเป๊ะ และใกล้ที่ทำการสุขาภิบาลตำบลเจ้าเจ็ด ร้านก๋วยเตี๋ยวเรือป่าญี่ปุ่น แต่ถ้าหากท่านต้องการกินก๋วยเตี๋ยวเรือสูตรเจ้าเจ็ดแบบดั้งเดิมคือนั่งกินแบบบรรยากาศริมน้ำนั้น ก็ขอแนะนำสถานที่ที่ท่านสามารถนั่งกินก๋วยเตี๋ยวเรือสูตรเจ้าเจ็ดได้ ในบริเวณริมหน้าตลาดเทศบาลอำเภอเสนา และบริเวณหน้าว่าการอำเภอเสนา ซึ่งยังมีก๋วยเตี๋ยวเรือพายบริการให้ท่านได้ลองลิ้มชิมรส

กวีอิสระแห่งอุดมประชาภิ
"เฉลิมราชกุมารี"

บรรณานุกรม

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. **“สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามราชกุมารี กับสถาบัน
การศึกษาและพัฒนาต่อเนื่องสิรินธร.** โรงพิมพ์อักษรไทย. กรุงเทพฯ. 2535
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. **สารานุกรมการศึกษาดลอดชีวิต เล่ม 1.** โรงพิมพ์คุรุสภา.
กรุงเทพฯ. 2538
- เกษม ปุ่นอุดม. **อเมซิ่งเจ้าเจ็ด.** 2541. (เอกสารอัดสำเนา)
- กิติ ภู่งษ์วัฒนา. **เอกสารประกอบการเรียนการสอนสังคมศึกษา.** โรงพิมพ์วัฒนาพร.
พระนครศรีอยุธยา. 2537.
- ที่ว่ากรมอำเภอเสนา. **บรรยายสรุปประจำปี อำเภอเสนา.** (เอกสารอัดสำเนา)
- ผดุง สุวานิช. **“บ้านแพน”.** อ้างถึง งานพระราชทานเพลิงศพ พระครูพิบูลรัตน์นการ
(วงศ์อดิฉนโท) 11 พ.ย. 36. บริษัทจินดาสาส์นการพิมพ์ จำกัด. 2536
- พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. **“สมเด็จพระแม่กับ
การศึกษา”.** โรงเรียนจิตรลดา. กรุงเทพฯ. 2535.
- พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. **“สัปดาห์ สบาย ๆ
ใกล้ชายหาด”.** มูลนิธิชัยพัฒนา. กรุงเทพฯ. 2537
- มนูเนตร โกมลทัต. พระมหากษัตริย์คุณอาหารจานเดียว.
- รวมบทพระนิพนธ์ (พ.ศ. 2510 – 2520) สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดาฯ
รายงานการติดตามและประเมินผล การจัดงานเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี.
- ลีลาภรณ์ นาครทรรพ. **“การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”.** อ้างถึงสำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย (สกว.). **การศึกษากับการวิจัย เพื่อนาคตของประเทศไทย.** สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) กรุงเทพฯ. 2539.
- สมจิตร ชี้แจง. **พิพิธภัณฑ์และห้องสมุดธรรมชาติ หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา : การวิจัยเพื่อพัฒนาแหล่งความรู้ในชุมชน.** ปริญญาานิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2538.

สนิท บุญประจักษ์. ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอเสนา. พระนครศรีอยุธยา. มปป.

วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร. ดร. "เมื่อผมถวายพระอักษร สมเด็จพระเทพฯ". วารสารด้วย "ตูน.
ปีที่ 28 เล่มที่ 21 (กรกฎาคม 2542) .

วิลาศ มณีวัต. อารมณชั้นของ สมเด็จพระเทพฯ. บริษัท พี. วาทินพับลิคชั่น จำกัด

อสมท. "ฉบับพิเศษฉลองมรดกโลก แนะนำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา". ฉบับที่ 3 ตุลาคม

2536

ที่ปรึกษา

นายยุวัฒน์	วุฒิเมธี	ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
นายค้ำนึ่ง	อิสโร	นายอำเภอเสนา

คณะผู้จัดทำ

บรรณาธิการ	นายเสวย	วงศ์สุวรรณ
	นายดุสิต	ทองสาย

ข้อมูล	นางชนิษฐา	มีรสสม

เนื้อหา	นางพูนทรัพย์	ชาติวงศ์
	นายอดิศักดิ์	ชูวาทิวัฒน์
	นางจงกล	โกศิยะกุล
	นางสาวนวลจันทร์	กิติพงษ์

ประสานงาน	นางศิริพรรณ	ข้าศรีบุศ
	นางสาวมาลี	เมืองหมุด

พิสูจน์อักษร	นางใจไล	วงศ์สุวรรณ

รูปเล่ม	นางสาวนวลจันทร์	กิติพงษ์

พิมพ์ที่	โรงพิมพ์เทียนวัฒนา	อยุธยา
	โทร. (035) -335527	แฟกซ์ (035) - 335578

ร่วมกันทำดีชาวโลก
อ่านออกเขียนได้

ศิริพร